

Duchovnívědecká nauka o člověku

Čtyři lidské skupinové duše: lev, býk, orel a člověk

ŠESTÁ PŘEDNÁŠKA

29. října 1908

V našich středoevropských zemích je nutno hovořit o věcech, které vyplynuly hluboko z okultismu. Zamysleme se do uplynulých dob a postupujme do stále starších dob i v Atlantidě, a zjistíme, že má pak člověk stále jinou podobu. Éterné tělo člověka nebylo ještě tak úzce spojeno s fyzickým tělem v jisté části atlantské doby. Ještě v poslední třetině atlantské doby přečnává éterné tělo tělo fyzické. Vývoj spočívá tedy v tom, že tato přečnávající část éterné hlavy se vsune do fyzické hlavy. U koně ještě dnes vyčnívá éterná hlava, i u slona ještě daleko přečnává. V atlantské době vyčnívala éterná hlava člověka a později se stále více zasouvala. Takové zasouvání jemnějšího článku do hustšího znamená zároveň ještě něco jiného. Znamená zhuštění. Vždyť tenkrát vypadala fyzická hlava člověka také zcela jinak než později. Jdeme-li ještě dále zpět, je fyzická hlava ještě zcela měkká. Tím, že se éterná hlava zasunula, zhuštila se fyzická hlava. Ve středních atlantských dobách bychom dále našli člověka nadaného nesmírnou měrou tím, co se udrželo jako chorobný zbytek, vodnatostí mozku a měknutím kostí; současně tedy s vodní substancí ztvrdlo zasunutím éterné hlavy to, co se tvořilo z měkké fyzické hlavy. Je to, jako když ve vodní nádrži část ztvrdne a utvoří se led. Tento obraz podává skutečnost v téměř přesném smyslu. Co se dalo s hlavou v pozdější době, dělo se s ostatním člověkem v dřívější době, člověk je tedy krystalizací z měkké hmoty. Kde však je lidské já? Bylo tenkrát v okolí člověka, a vniknutím já do těla ztvrdly horní končetiny člověka. Tím, že bylo venku, mělo ještě další vlastnost v těchto starých dobách: skupinovou duševnost. Právě vtažením do fyzického těla dostalo podnět stát se individuálním já. Představme si, že někde sedí v kruhu dvanáct lidí. Lidským vývojem, jak k němu došlo, má každý své já, a kolem sedí dvanáct já. V atlantské době je těch dvanáct já mimo. V tomto případě si musíme představit, že já má jaksí jinou vlastnost, je jakoby aurou, která se rozpíná, éterné kruhové těleso, které zahrnuje celek. Teprve tím, že jsou já vtažena, je jedno od druhého uzavřeno. Tu nahoře v kruhu jsou však celek. To je obraz, ale dostaneme se tím k pochopení skupinové duševnosti. Přirozeně lidé, kteří mají svá já venku, mohou být četným způsobem rozptýleni ve světě. Skupina lidí, která je rozptýlena daleko po zemi, může přece jen tvořit kolo, něco jednotného. Můžeme tedy říci: v atlantské době byla taková skupina lidí, která byla spojena tím, že jejich já tvořila jednotu.

Existovaly čtyři skupinové duše, jejichž já byla spojena, a které měly čtyři skupinová já. Jeden člověk mohl například žít v západní Asii, jiný ve východní Americe nebo v Austrálii a tak dále. Skupinové duše těch čtyř skupin žily v sobě. Pro zvláštnost, kterou měly, tedy jít do sebe, nazýváme je čtyřmi apokalyptickými zvířaty: lev, orel, býk, člověk.

Proč bylo možno je tak nazývat?- Přesadme se čistě názorně zpět do velmi raných dob Lemurie. Dostaneme se pak zpátky do dob, kdy duše, které jsou dnes vtěleny v lidských tělech, ještě do fyzických těl neseštopily. Něco, co by mohlo být nazváno člověkem ve fyzickém smyslu, tu ještě nebylo, neexistovala ještě ani těla pro to, co se později mohlo nazvat člověkem.

Mezi groteskními fyzickými bytostmi - vše ještě ve velmi měkké mazlavé látce, která se ještě neliší mnoho od vodově ohnivého okolí - byli už předchůdci fyzického lidského těla, ale ještě to nebyla já. Čtyři skupinové duše byly utvářeny do zcela zvláštních postav, jedny do těch, které už tu dole byly ve zcela zvláštních fyzických formách. Tedy lví duše měla sklon se inkarnovat do jiných tvarů než duše býka a tak dále. To bylo ve velmi rané době lemurské zemské epochy. Jedna skupinová duše má sklon inkarnovat se do určité fyzické hmotnosti, jiná do nějaké jiné. Jedni pak mají určité vzezření, jiní opět jiné. Takže fyzické lidství vykazuje také čtverý obraz.

Byla tedy jedna skupina, která vyvinula obzvláště silně ty orgány, které měly co dělat spíše s funkcemi srdce, které se takřkajíc vyvíjely jednostranně s ohledem na srdce, takže v nich nacházel výraz zvláště agresivní prvek. Jsou to odvážné dobývatelské povahy, tedy ty, u nichž je srdce silně vyvinuto. U jiných jsou zvláště silně vyvinuty orgány výživy, trávení; u třetí skupiny přednostně pohyblivost, vytváří se tedy orgány pohybu. U čtvrté skupiny je všechno to klidné, to tiché a to agresivní, rozděleno rovnoměrně. Skupina, která utvářela srdce, zahrnuje ty, kteří patřili ke skupinové duši lva. Ti, u nichž byly vytvářeny zažívací orgány, patřili do skupinové duše býka. Ti, kteří se mohli snadno pozvednout, tedy vytvářeli pohyblivost, patřili k orlu, a ti, u nichž se všechno vyjadřovalo krásně harmonicky, náleželi k člověku.

Co bychom tehdy našli, kdybychom byli cestovali po zem? Byli bychom našli druh rasy, o níž bychom si mohli říci: tito připomínají lvy. Byl to agresivní druh lidských tvarů. Jiná rasa by byla poskytla pohled býčích lidí; třetí rasa byla silně vizionářská. Její příslušníci pěstovali všechno, co museli dělat na fyzické úrovni v tichém klidu. Zpravidla měli něco, co ve vztahu k druhým bylo znetvořeno. Zkrátka byli to takoví, kteří se tolik nestarali o své fyzické tělo, a proto je především nechávali ztvrdnout, vysušovali je, měli však hodně duchovního, vize a hlubokou víru ve vize; byli to lidé orla. Ostatní měli něco, co bylo smíšeno ze všech ostatních částí.

Ted' k tomu přijde ještě něco jiného. Když se vrátíme zpátky tak daleko, že najdeme na Zemi takové poměry, pak si musíme naznačit i jinou myšlenku, že všechno, co se stalo v průběhu zemského vývoje, stalo se proto, aby se upravily duchovní události. Všechno totiž bylo jen oklikou, aby se dospělo k nynějšímu člověku. Bylo by se mohlo také vidět, že tato organizace, všechny ty síly, které usilovaly o srdce, vyvíjely zvláštní přitažlivost pro podobu éterného těla, kterou musíme označit jako mužskou podobu. Tato lví rasa zahrnovala tedy druh lidí, který měl zevně lví tělo, uvnitř mužské tělo éterné. U těch, kteří patřili spíše k rase býka, byla zvláštní přitažlivost pro ženské éterné tělo. Tyto zárodky býčího těla měly tedy opět sklon přitahovat ženské éterné tělo a s ním se spojit. Nacházíme tedy Zemi zalidněnou

Lví rasou spojenou s mužskými éternými těly a býčí rasou, spojenou s ženskými éternými těly. Vztah lvího druhu k býčímu druhu je zvláště důležitý v oněch starých dobách. Tato mužská éterná těla měla schopnost oplodnit samo fyzické lví tělo, takže rozmnožování lidstva bylo obstaráno rasou lvího druhu. Bylo to oplodňování z duchovna bez pomoci jiné bytosti. U býčí rasy zaostalo, co se ztělesnilo. Zatímco rasa lvího druhu si udržela možnost rozmnožování a dokonce ji ještě vystupňovala, byl ostatní proces stále více potlačován, rasa býčího lidstva byla stále neplodnější a neplodnější. Jaký to mělo následek? Na jedné straně vznikla polovina lidstva, která byla zachována pro oplodňování, na druhé taková, která ztratila možnost sebe-oplodnění. Jedna strana lidstva se stala mužskou, druhá ženskou. Dnešní ženská přirozenost má mužské éterné tělo a obráceně. Fyzické ženské tělo vzešlo z dřívější lví přirozenosti, a dnešní mužské fyzické tělo je potomkem dřívějšího fyzického býčího těla. Zatímco duchovno v člověku má společný původ, pohlaví byla později oddělena vylíčenou formou. Proto má žena na základě vývoje v sobě něco lvího, i když je to skryto. Stačí však jen studovat duše žen a najdeme něco odvážného, například když žena jde jako ošetřovatelka do války, kde může vyvinout velkou obětavost, nesmírnou odvahu ve službě lidstva. Dnešní mužské tělo má činnost zasahující spíše do fyzického tvoření, a proto odpovídá více býčí přirozenosti. Skupinové duše, tedy ty božsky duchovní bytosti, pracovaly tedy tak, že své práce zcelovaly. V dnešním lidstvu tedy vězí harmonická práce těchto božsky duchovních bytostí. Celé to může být vylíčeno jen v obrazech, ale tyto obrazy mohou být plodné i pro poznání. Vnější fyzické mužské tělo je něco, co má něco z býka.

Tyto svaté a nejvyšší věci je nutné brát velmi vážně, teprve potom mohou být správně pochopeny. Ti, kterým se dostalo přírodovědeckého vzdělání, musí snadno porozumět přirozenosti ženského těla a stejně tak i těla mužského. Věda však bude tak dlouho neplodná, pokud nebude mít tušení, že musí nahlédnout do této vnitřní skladby skutečností. Okultisté dřívějších dob věděli o těchto skutečnostech mnohem více.

Jedna rasa lidí měla lví tělo, přijala já, a tím se stále více proměňovaly tvary a staly se ženským tělem. Proměňovaly se do zcela jiné přirozenosti kolem těch, které nedostaly nic z duchovna a ty se staly lvy. Ty, které nedostaly nic z duchovna, vytvořily dnešní postavu lva, ty, které něco dostaly, vytvořily dnešní postavu ženy. Musíme tedy pochopit věci, které jsou pro dnešní lidské pokolení velmi groteskní. Tak bychom mohli podat ještě mnoho jiných vysvětlení téže věci. Anthroposofické učení je takové, že jsme nejdříve upozorněni na toto: jsou tyto čtyři skupinové duše - pak vidíme, jak se skupinové duše zařazují do celého vývoje lidstva, a konečně uvažujeme, jak se dá dneska pohlížet na fyzický vzhled této skupinové duševnosti.

Je to, jako bychom měli lampu a osvětlovali nějakou věc z různých stran. Ale jedno osvětlení nesmí být pokládáno za věčné a nepomíjivé dogma, ale musí se brát zřetel na různé osvětlení. Přinášíme si z takových shromáždění, jako byla ta minulá, toleranci toho, že osvětlení nemůže být hned z různých stran, ale že se má do toho vnést tento pravý vnitřní duch tolerance. Zevně se budou lidé snášet, když porozumějí tomu, že vedle sebe mohou

existovat nejrůznější myšlenkové formy; jinak je přece veškeré mluvení o lásce zbytečné. Uvnitř našeho anthroposofického hnutí musí zaujmout místo tento duch nejniternějšího porozumění. Rovněž můžeme z různých míst dát svou duši, své srdce tomu, co nás všechny spojuje, velkým anthroposofickým ideálům, a pak z toho můžeme vytvořit to, co má být duchovní organismus, co roste a prospívá: život naší anthroposofické věci, kterou máme nechat ozařovat naší silou z nejrůznějších stran.

GA 107